

Överförmyndar- nämnden

Stadsrevisionen • Borås

Revisionsredogörelse

20
21

Revisionsberättelse för Överförmyndarnämnden år 2021

Vi har granskat Överförmyndarnämndens verksamhet och årsredovisning 2021. Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning. Till revisionsberättelsen bifogas vår revisionsredogörelse som utgör en sammanfattning av granskningen.

När det gäller nämndens följsamhet mot Kommunfullmäktiges budgetbeslut konstaterar vi att Kommunfullmäktige inte angett några indikatorer eller uppdrag till nämnden för 2021.

Stadsrevisionen bedömer att Överförmyndarnämnden i vissa avseenden inte säkerställt ett ändamålsenligt arbete som uppfyller barnkonventionen.

Vi bedömer att Överförmyndarnämndens verksamhet har bedrivits på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Vi tillstyrker att Överförmyndarnämnden beviljas ansvarsfrihet för år 2021.

BORÅS 2022-03-28

Boris Preijde
Ordförande

Ingwer Kliche
Vice ordförande

Lena Brännmar

Bengt Sandell

Jürgen Urbas

Revisionsredogörelse

I Stadsrevisionens årliga granskning prövas om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen som görs inom nämnden är tillräcklig.

Stadsrevisionen lämnar en revisionsberättelse som grund för Kommunfullmäktiges ansvarsprövning. Ställningstaganden i revisionsberättelsen utgår från en samlad bedömning av all den granskning av nämndens verksamhet som har genomförts under året.

I nedanstående revisionsredogörelse sammanfattas resultat från granskning av årsredovisning, specifika bevakningsområden, fördjupade granskningar och intern kontroll.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Nämnden redovisar ett överskott på 803 tkr jämfört med budget. Stadsrevisionen noterar att bufferten är upprättad i enlighet med instruktioner i Kommunfullmäktiges budget.

Resultaträkningen stämmer gentemot avstämning med ekonomisystemet. Nedan redovisas de större budgetavvikelserna.

Verksamhetens budgettram

- Den positiva budgetavvikelsen avser främst minskade personalkostnader på grund av att en tjänst inte blivit tillsatt, föräldraledighet samt en längre sjukskrivning.

Kommunfullmäktiges indikatorer med målvärden

Överförmyndarnämnden har inga indikatorer med målvärden beslutade av Kommunfullmäktige för 2021.

Nämndens indikatorer med målvärden

Nämnden har antagit fyra egna indikatorer med målvärden vilket är i linje med Stadens styr- och ledningssystem.

De indikatorer för vilka målvärdena inte uppnåtts är:

- **Granskning av årsräkningar, andel färdiggranskade per den sista juni.**
Målvärdet om 80 % är inte uppnått. Nämnden redovisar ett utfall om 75 % för 2021. Utfallet är bättre jämfört med föregående år då utfallet var 74 %. Nämnden har med början år 2021 delvis ändrat granskningsmetodik och övergått till skälighetsgranskning i normalfallet och med djupgranskning enligt en stickprovmodell. Ett av skälen till förändringen var att korta handläggningstiden. Omställningen till ny metodik visade sig dock kräva mer tid än förväntat. Till detta kommer att en nyckelmedarbetare var frånvarande och att ersättaren p.g.a. av sjukdom inte kunde fylla platsen. Nämnden kommer under 2022 att frångå det aktuella tidsmålet för att istället följa förvaltningslagens krav på att ärenden normalt ska avgöras inom sex månader.

- **Förordnande av god man för ensamkommande barn ska ske inom 14 dagar**
Målvärdet om 100 % är inte uppnått. Nämnden redovisar ett utfall om 83 % för 2021. Utfallet är sämre jämfört med föregående år då utfallet var 100 %. Under år 2021 har sex ärenden inkommit där Överförmyndarnämnden varit ansvarig för förordnande av god man. I ett av fallen motsatte sig personen den gode man som nämnden tillfrågat. Postgång och lagkrav på att alla inblandade ska få yttra sig gjorde att handlingstiden inte kunde hållas. På grund av det begränsade antalet nya ärenden kan en fördröjning i ett ärende bli mycket missvisande för nämndens verksamhet som helhet. Exempelvis ger lagen ger den unge viss möjlighet att själv bestämma vem som ska förordnas, vilket likhet med det aktuella fallet förlänger handlingstiden. Nämnden har i dagsläget ingen brist på personer som är villiga att åta sig uppdrag. Inga åtgärder planeras.
- **Handläggningen av behov av ställföreträdare enl 11:4 och 11:7 FB ska vara klar inom fyra månader.**
Målvärdet om 100 % är inte uppnått. Nämnden visar för 2021 ett utfall om 82 %. Utfallet 2020 var 81 %. Utfallet har förbättrats jämfört med föregående år. Även under år 2021 har coronapandemin haft stor påverkan när det gäller rekrytering av ställföreträdare. En stor andel av dessa tillhör riskgrupper och få intresseanmälningar från nya ställföreträdare kommit in. Det har även varit svårt att i tid få in nödvändig medicinsk utredning. Exempelvis har vissa verksamheter helt upphört med hembesök av läkare. Nämnden är i den här delen helt beroende av att vårdgivare och den enskilde själv medverkar på ett skyndsamt sätt. Nämnden kommer början av år 2022 att påbörja en rekryteringskampanj.

Nämnden uppger att samtliga verksamhetsmål kommer att omarbetas under år 2022.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Nämnden har avseende 2021 inte fått några uppdrag från Kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Konsekvenser av coronaviruset

Coronapandemin har främst påverkat nämndens möjligheter att rekrytera personer till uppdrag som god man eller förvaltare. Intresseanmälningarna har minskat markant. Det innebär att utbildningstillfällena blir fler och grupperna mindre, vilket påverkar handläggarnas arbetssituation och nämndens handläggningstider negativt. Ekonomiskt sett har situationen påverkat nämnden endast i mindre omfattning. Nämnden redovisar kostnader om 15 tkr med anledning av coronaviruset.

Specifika bevakningsområden

Stadsrevisionen har särskilt bevakat nedanstående områden.

Kontinuerlig kontroll av fortsatt lämplighet av gode män

Innan en person får genomgå utbildning kontrolleras personen genom registerkontroll hos kronofogden, socialtjänsten och polisen. Förekomst i något av registren innebär i de allra flesta fall att personen inte kommer ifråga som god man eller förvaltare. Kontroll har gjorts i 15 ärenden att den blivande ställföreträdaren genomgått lämplighetsprövning utan anmärkning innan nämnden överlämnade ärendet till tingsrätten för beslut. Kontrollen visade inte på några avvikelser från nämndens rutiner.

Den som redan har ett uppdrag och väljer att ta ett nytt uppdrag kontrolleras hos kronofogden. Alla ställföreträdare i pågående uppdrag kontrolleras minst en gång per år mot polisens belastningsregister. Kontrollen i februari 2021 resulterade i att ställföreträdaren i två ärenden byttes ut.

Stöd till enskilda att hantera sin ekonomi

I samband med Stadsrevisionens rapport angående stöd till enskilda lämnade nämnden ett remissvar. Enligt enheten gäller det mesta fortfarande. Överförmyndarverksamheten är ingen kommunal resurs i den meningen att nämnden eller kommunen själva kan avgöra vilka personer som ska få viss hjälp. Verksamheten är starkt lagstyrd och det är alltid tingsrätten som beslutar. Överförmyndarverksamhetens uppdrag är detsamma oavsett hur exempelvis socialtjänsten i övrigt formulerar sitt uppdrag. Lagstiftningen kring godmanskap och förvaltare, d.v.s. ställföreträdarskap, är utformad på så sätt att det är den minst ingripande åtgärden som ska väljas när hjälp ska ges till enskild. Insatser från socialtjänsten anses vara mindre ingripande åtgärder än ett ställföreträdarskap. Nämndens bestämda uppfattning att den som uppfyller lagens strikta kriterier och därmed är berättigad till en ställföreträdare, också får en sådan.

Enligt enheten kan de konstateras att i likhet med tidigare, att det förekommer fall där det finns behov av en tillfällig lösning, liknande den numera i princip avvecklade insatsen förmedling av egna medel. I en situation där en enskild omedelbart behöver stöd för att exempelvis betala hyresräkningar för att inte bli vräkt är ett ställföreträdarskap inte något alternativ. Tyvärr tycks det enligt enheten vara en mycket spridd uppfattning inom socialtjänsten att en god man kan utses omedelbart och omgående ta sig an uppgiften att betala räkningar. Lagstiftningen kring ställföreträdarskap ger ytterst få sådana möjligheter. Godmanskap och förvaltare anses inkräkta på den enskildes integritet och bland annat därför är utredningen tämligen omfattande innan tingsrätten kan fatta beslut. Efter ett eventuellt beslut kan det dessutom ta veckor innan ställföreträdare fått tillgång till den enskildes ekonomi. Det anses normalt att det kan ta några månader att anordna ett godmanskap.

Kontrollkostnad årsredovisningar

Enligt enheten går det tyvärr inte ta fram någon siffra för kostnaden avseende kontrollkostnad av årsräkningar. Granskningen av årsräkningar är en del av nämndens lagstadgade tillsynsuppgift och därmed också en del av handläggarnas dagliga arbete. Tidigare har enheten tagit in extrahjälp under vissa perioder. Det brukar många överförmyndarverksamheter göra. Problemet är att årsräkningarna ska vara inlämnade senast den sista februari. Det handlar om cirka 650 årsräkningar som enheten i normalfallet ska granska inom en tid av sex-sju månader, enligt vad som följer av förvaltningslagen och JO:s praxis.

Överförmyndarenheten har en person som granskar på heltid. Personen granskar inte enbart årsräkningar utan även andra redovisningar som exempelvis sluträkningar vid byten av ställföreträdare eller upphörda ställföreträdarskap. När det gäller just årsräkningarna klarar personen inte dessa ensam utan andra medarbetare hjälper till. En del andra överförmyndarverksamheter har flera särskilda granskare anställda. Överförmyndarnämnden i Borås närmare sig nu snabbt en sådan omfattning av verksamheten att en person till skulle behöva anställas för granskningsuppgiften. Endast i det fall nämnden tar in en tillfällig resurs går att ange ett belopp och då som en extra kostnad. Nämnden har vid sådana tillfällen alltid hållit sig inom budgeten. Nämnden kommer sannolikt att äska medel för en nyanställning av en ytterligare en granskare i budgeten för år 2023.

Miniminivån för den lagstadgade granskningskyldigheten har satts av länsstyrelsen genom fastställda riktlinjer. Nämnden följer dessa riktlinjer och kan inte välja att göra avsteg med hänvisning till exempelvis nämndens ekonomi. Granskningsfrågor är den arbetsuppgift som överförmyndarverksamheter främst diskuterar i kontakterna med varandra.

Fördjupade granskningar

Med utgångspunkt från risk- och väsentlighetsanalysen har fördjupade granskningar genomförts under året. Nedan redovisas sammanfattningar av de fördjupade granskningarna.

Borås Stads hantering av coronapandemin

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av Borås Stad i Coronatider. Resultatet av granskningen redogörs för ytterligare i granskningsredogörelsen för Kommunstyrelsen.

Centralt tillkommande kostnader

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av Centralt tillkommande kostnader i Borås Stad. Resultatet av granskningen redogörs för ytterligare i granskningsredogörelsen för Kommunstyrelsen.

Borås Stads arbete med barnkonventionen

Stadsrevisionen har granskat Borås Stads arbete med barnkonventionen. Syftet med granskningen var att bedöma om Kommunstyrelsen och granskade nämnder vidtagit åtgärder för att säkerställa att Borås Stad uppfyller barnkonventionen och om arbetet är ändamålsenligt.

Granskningen visar att det barnrättsbaserade synsättet med barnet som rättighetsbärare inte har fått genomslagskraft i stadens verksamheter. Barnkonventionen beaktas inte i tillräcklig utsträckning i stadens styrdokument eller i arbets- och beslutsprocesser. Det saknas systematik vad gäller genomförande av barnkonsekvensanalyser vid beslut som berör barn på ett direkt eller indirekt sätt. På det stora hela saknas därutöver uppföljning av Kommunstyrelsens och nämndernas arbete med barnkonventionen. Stadsrevisionen bedömer att berörda nämnder bör genomföra åtgärder i enlighet med angivna rekommendationer.

Stadsrevisionen bedömer att Överförmyndarnämnden i vissa avseenden inte säkerställt ett ändamålsenligt arbete som uppfyller barnkonventionen.

Intern kontroll

Nämnderna och Kommunstyrelsen har ansvar för intern kontroll. Ansvaret innefattar bl.a. att nämnden ska genomföra riskanalys, upprätta plan för intern kontroll och genomföra uppföljning av planen. Nämnden ska även anta egna regler och anvisningar för intern kontroll. Stadsrevisionen noterar att uppföljning och kontroll av kärnverksamhet och administrativa processer i förekommande fall också genomförs inom ramen för kvalitetssystem.

Nämnden har antagit regler och anvisningar för intern kontroll 2020. Nämnden har genomfört en egen riskanalys, som identifierade tio risker. Planen för intern kontroll omfattade åtta kontrollmoment. Samtliga kontrollmoment är avrapporterade till nämnden den 22 februari 2022. Uppföljningen av den interna kontrollen innehåller kortfattade analyser och åtgärder.

Presidie möte

Presidie möte genomfördes 21 september 2021 med Överförmyndarnämndens presidium, bevakningsansvariga förtroendevalda revisorer, yrkesrevisorer vid Stadsrevisionen och förvaltningsledning.

Sammanfattande bedömning

I granskningen av nämndens årsredovisning utgår bedömningarna från följsamhet mot Kommunfullmäktiges budgetbeslut och eventuella beslut om nämndspecifika mål. Nämndens interna kontroll bedöms utifrån riskanalys, plan och uppföljning av intern kontroll. I den sammanfattande bedömningen ingår också granskningsresultat från granskning av bevakningsområden och de fördjupade granskningar som har varit riktade mot nämnden avseende år 2021.

Nämnden gör med utgångspunkt från årsredovisningen en egen bedömning av hur nära man ligger att uppnå målvärdena respektive i vilken utsträckning man har genomfört uppdrag riktade till nämnden.

Stadsrevisionens bedömning grundar sig på helt uppnådda målvärden och helt genomförda uppdrag, eftersom ofullständigt uppnådda mål inte kan bedömas med revisionell säkerhet. Det är samtidigt väsentligt att den enskilda nämnden analyserar och ger rimliga förklaringar till varför man inte uppnår mål respektive inte fullt ut har genomfört uppdrag.

Det ekonomiska resultatet för nämnden visar på ett överskott mot budget på 803 tkr.

Överförmyndarnämnden har under året inte fått några indikatorer eller uppdrag från Kommunfullmäktiges budgetbeslut. Stadsrevisionen noterar att nämnden har antagit fyra egna indikatorer med målvärden. Överförmyndarnämnden har under året inte uppnått målvärdena för tre av fyra av nämndens indikatorer. Nämnden har under året vidtagit åtgärder i syfte att nå målen för nämndens indikatorer.

Stadsrevisionen bedömer att Överförmyndarnämnden i vissa avseenden inte säkerställt ett ändamålsenligt arbete som uppfyller barnkonventionen.

Nämnden har antagit regler och anvisningar för intern kontroll. Nämnden har genomfört en egen riskanalys. I riskanalysen har det identifierats och värderats risker avseende verksamhetsprocesser och ekonomiska kontrollmoment. Nämnden har genomfört samtliga kontrollmoment. Nämndens uppföljning av den interna kontrollen innehåller kortfattade analyser och åtgärder.

Stadsrevisionens sammantagna bedömning är att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

BORÅS
STAD

STADSREVISIONEN

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen